

SİMİT ve PEYNİR'le "BİLİM İNSANI ÖYKÜLERİ"

**Othniel
Charles
Marsh**
(1831-1899)

Yazan ve Çizen:
Bilgin Ersözlü

1843 yılında, ABD'deki Niagara Şelalesi yakınlarında bulunan küçük bir çiftlikteyiz. Marsh ailesi buraya birkaç hafta önce New York'tan taşınmış. Büyük şehirden gelip bu küçük çiftlikte kurdukları yeni hayata henüz alışamayan Charles'ın canı biraz sıkkin.

"Kümese girip folluktaki yumurtaları topla Charles." "Tulumbada su basıp domates fidelerini sula Charles."... Bu yorucu tatil bitse de yeni okuluma başlasam artık!

O da ne?

Yumurta sepetini koyduğum yerdeki taş bir acayip. Biri üzerine resim mi çizmiş acaba?

Bööö!

Aa! O dinazor maskesini nereden buldun Simitçiğim?

Neyse ki çitin diğer yanında, her karşılaştıklarında ona ilginç şeyler anlatan bir komşuları var: Bilimsever Albay Jewett.

Bakın Albay. Üzerindeki çizgiler sanki taşın içine doğru uzanıyor.

Hımm! Çok şanslısın. Bu sıradan bir taş değil, anladığım kadarıyla içinde trilobit saklı bir fosil. Çekiçle kırıp bakmalı.

Hemen de tanıdın beni Peynir ya! Mahsusuktan azıcık korkmuş gibi yapsaydın bari.

Ha ha ha! Peki, bir dahaki sefere öyle yaparım. Dergimizin hediyesi mi bu?

Milyonlarca yıl önce yaşamış bu deniz canlısının fosilleşmiş kalıntılarını incelerken, Albay da Charles'a gençliğinde ülkenin kuş uçmaz, kervan geçmez yerlerinde gördüğü çok daha büyük fosillerden bahseder.

Onlar da aynı bunun gibi taşlaşmışlardı. Ama o kadar, o kadar büyüklere ki Charles!

Evet. Maske derginin eklerinden biri. Yapması da çok kolay.

Üstelik en sevdiğim dinazorlardan biri: Triceratops.

Belki de gördüğünüz bir fil iskeletiydi Albay.

Zürafa da mı olamaz?

Hayır, değildi Charles. Orduya yazılmadan önce bir sirkte fil bakıcısıydım. Ne olduğunu bilmiyorum ama filden çok daha cüsseli olduğuna eminim.

Hiçbir zürafa o kadar kalın bacak kemiklerini taşıyamaz. Ama doğrusu boyun omurları zürafalarındaki gibi upuzundu.

Şu upuzun boyunlu dinazor türlerinden birinin fosilleriymiş bence.

Bence de. Bir Brontosaurus ya da Apatosaurus olabilir.

Böylece Charles Marsh'ın ömür boyu sürecektir fosil macerası başladı. Lisedeyken her fırsatta yakındaki akarsu yatağında ve terk edilmiş madende fosil aradı. Bu hobisini dersleriyle bir arada götürebildi çünkü planlama yapmayı iyi biliyordu. Çalışkan ve başarılı bir öğrenci oldu. Paleontoloji alanındaki eğitimini ABD ve Almanya'daki üniversitelerde tamamladı. Avrupa'da pek çok bilim insanıyla tanıştı ve birkaç yıl onlarla çalıştı. Bu süreçte o güne dek bulunduğu mineraller ve fosiller üzerine ilk bilimsel makalelerini de yayımladı.

Ülkesine bir doğa tarihi profesörü olarak döndü ve çalıştığı üniversitede bir doğa tarihi müzesi ile paleontoloji bölümü kurulması için çalışmaya başladı.

Ülkenin dört bir yanındaki madenlerden, hangi canlılara ait olduğu bilinmeyen kalıntılar bulunduğu dair telgraflar geliyor.

Çok doğru.

Kim bilir, kaç dinozor fosili bilimsizce vurulan kazmaların ucunda heba olmuştur öyle.

Bir an önce bunları inceleyip koruyabileceğimiz bir sistem kurmalıyız.

Haklı.

Kim bilir!

Kurulan bilimsel sistem çalışır hâle geldiğinde işin kapsamı daha iyi anlaşıldı.

Doğa tarihine ışık tutacak düzinelerce sandık! Her gün de yenileri geliyor.

İçlerindeki çoğu karmakarışık hâlde bekleyen fosilleri teker teker inceleyip hangi canlıya ait olduklarını belirlemek gerek.

Çok işimiz var, çok!

Tek başına nasıl kaldıracak bu yükü?

Tek başına mümkün değil. İşinin ehli insanlar bulup ekipler kuracak.

Elbette ki Marsh gibi fosil peşinde koşan başka bilim insanları da vardı. Bunlardan biri olan Edward Cope ile girdiği rekabet, dönemin gazetelerinde "kemik savaşları" olarak adlandırıldı.

Önce ben gördüm! Bırak onu!

Hayır, ben gördüm, esas sen bırak!

Çat!

Durun, sakın olun. Bu dünyada ikinize de yetecek kadar fosil var!

Ha ha ha!

Marsh, yeni fosiller bulabilmek için sadece fiziksel izleri değil, o yörelerde yaşayan insanların kültürel eserlerindeki ipuçlarını da değerlendiriyordu.

İzinizle bir şey soracağım Şef Kızıl Bulut. Kabilenizde söylenen eski bir şarkıda, bufalolarınkinden bile büyük boynuzları olan bir devin kafatasından söz ediliyormuş. Gerçekten var mı böyle bir şey?

Dev diye bir şey olduğunu sanmıyorum Bay Marsh. Ama Güneş'in battığı yönde, Kartal Gagası Tepesi'nin ardındaki bataklıkta bir kirpinin dikenleri kadar çok sayıda devasa kemik, boynuz, pençe ve diş bulabilirsiniz.

Kafatası, kemik, boynuz, diş... Bunların hepsi fosil tabii ki.

Tabii ki.

Bulduğu fosillerin arasında günümüzde artık herkesçe tanınan bazı dinozor türlerine ait olanlar da vardı.

İki boynuzu başının üzerinde, daha küçük bir tane de gergedanlarınkı gibi burnunun üzerinde... "Üç boynuzlu yüz" anlamına gelen *Triceratops* bu dinozoru iyi ifade edecek bir isim olur sanki.

Triceratops'u Bay Marsh tanımlamış öyleyse.

Evet. Arkadaki panolarda da *Stegosaurus* ve *Ornithomimus* çizimleri var. Onları da ilk Bay Marsh bulmuş.

Othniel Charles Marsh, nesilleri milyonlarca yıl önce tükendiği için ancak fosilleşmiş kalıntıları bulunabilen 500'den fazla hayvan türünü keşfedip tanımladı. Bu süreçte bazen hatalar da yaptı. Ama yayımladığı 300'den fazla makalesi ve yazdığı kitaplarla, emekleme aşamasında olan paleontolojinin büyük atılım yapmasını sağladı.

O zaman gidip bir *Triceratops* maskesi de sana yapalım Peynirciğim.

Hadi.